

ใบความรู้

ผ้าคลุมไหล่ลายมัดย้อมจากแก่นฝางแดง

วิทยากร ดร.สุวดี ประดับ

วิทยากร นางสาวมัลลิกา จงจิตต์

ผ้าคลุมไหล่ลายมัดย้อมจากแก่นฝางแดง

“ฝาง” เป็น ไม้ยืนต้นที่มีขนาดลำต้นไม่ใหญ่มาก กิ่งก้าน ลำต้นมีหนาม ลักษณะของใบจะคล้ายกับใบहनงนกยูงของไทย มีสีเขียว ดอกมีสีเหลืองส่วนกลางดอกจะมีสีแดง ออกดอกเป็นช่อๆ ผลเป็นฝักรูปสี่เหลี่ยม แข็งสีน้ำตาลเข้ม ส่วนที่ให้สีคือส่วนแก่น ลำต้น ฝัก ฝางเสนจะมีแก่นเป็นสีแดงเข้ม ส่วนฝางส้มจะมีแก่นออกสีเหลืองเข้มในอดีตมีการนำแก่นฝางมาใช้เป็นสีผสมอาหารและยาสมุนไพร ซึ่งให้สีชมพู ปัจจุบันนำมาทำเป็นเครื่องตีสมุนไพรได้หลายประเภทสรรพคุณของฝางนอกจากเป็นยาสมุนไพรแล้วยังสามารถนำมาย้อมผ้าได้ด้วย ซึ่งจะมีความปลอดภัยต่อผู้ย้อมและผู้สวมใส่ การนำแก่นฝางมาใช้ย้อมผ้าจะใช้วิธีการสกัดสีโดยวิธีต้ม ในอัตราส่วน ๑:๑๐ แก่นฝาง ๑๐๐ กรัม : น้ำ ๑๐๐๐ ซีซี เวลา ๑ ชั่วโมง จะได้น้ำสีจากฝางคือส้มแดง การย้อมจากน้ำสีของฝางเพียงอย่างเดียวโดยไม่ใช้สารช่วยติดจะได้สีส้มอ่อน สีแดง หลังย้อมสามารถนำผ้ามาแช่ในสารช่วยติดสี เช่น สารส้ม จะได้สีส้มแดง จุนสี จะได้สีน้ำตาล น้ำปูนใสจะได้สีแดงชมพู บานเย็น เป็นต้น

วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

๑. ผ้าฝ้าย
๒. เชือก / ด้ายสำหรับมัดลวดลาย
๓. ไม้ฝาง
๓. เกลือ
๔. น้ำสบู่
๕. น้ำซ้เถ้า / น้ำปูนใส
๖. กาละมัง
๗. ไม้พาย
๘. น้ำสะอาด

สูตรการย้อม	
L : R	= 1 : 30
NaCl	= 20 g / l
Wetting Agent	= 1 g / l
Temperature	= 1000 C
Time	= 45-60 min

ขั้นตอนการทำผ้าคลุมไหล่ย้อมสีจากแก่นฝางแดง

๑. นำผ้ามาออกแบบลวดลาย และมัดลวดลายตามต้องการ
๒. เตรียมแก่นฝาง และน้ำในอัตราส่วน ๑ : ๑๐ ต้มที่อุณหภูมิ ๑๐๐ องศาเซลเซียส เวลา ๑ ชั่วโมง
๓. นำแก่นฝางออก กรองด้วยผ้าขาวบาง และนำผ้าที่มัดลวดลายแล้วจุ่มน้ำบิดให้หมาด ใส่ลงไปในกาละมังย้อม เติมเกลือ ใช้เวลาในการย้อม ๔๕-๖๐ นาที
๔. เมื่อครบเวลา นำผ้าไปจุ่มลงในน้ำซ้เถ้าหรือน้ำปูนใส แกะเชือกออกจากผ้า
๕. นำไปซักน้ำและตากให้แห้ง

